

KSK-notat nr.: 85/2014 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Småkraft AS / Jutlaelvi kraftverk		
	Sogn og Fjordane / Lærdal		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	:	
Saksbehandler:	Ingri Guren	:	
Dato:	02.12.2014		
Vår ref.:	NVE 200801116-29		
Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.			

Søknad om tillatelse til bygging av Jutlaelvi kraftverk i Lærdal kommune i Sogn og Fjordane fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering	12
NVEs konklusjon	19

Sammendrag

Småkraft AS søker om bygging og drift av Jutlaelvi kraftverk i Lærdal kommune i Sogn og Fjordane. Lærdal er en typisk U-dal med flat dalbunn og til dels stupbratte lier og flate høyfjellsområder. I bunnen renner Lærdalselva som munner ut i Sognefjorden. Jutlaelvi renner nord-sør og drenerer fjellområdet mellom Lærdalen og Årdalsfjorden.

Fra planlagt inntak på kote 900 stuper elva bratt ned mot Lærdalselvi, med en markert foss rundt kote 450. Inntaksdammen vil bli ca. 4 meter høy og 15 meter lang. Den øvre delen av vannveien vil bestå av en 700 meter sjakt og en 800 meter lang tunnel. Fra enden av tunnelen er det planlagt gravet ned et 210 meter langt stålrør ned til kraftstasjonen. Kraftstasjonen vil inneholde generator, transformator og en Peltonturbin med en ytelse på 6,2 MW. Kraften skal leveres til eksisterende nett via en 80 meter lang kabel. Utbyggingen innebærer også å bygge en 250 meter lang vei opp til tunnelpåhugg, en 30-40 meter lang vei frem til kraftstasjonen og en 500 meter lang anleggsvei frem til tippområdet. Der planlegger søker å deponere om lag 20 000 m³ masse fra tunnelen. Kostnadene for utbyggingen har Småkraft AS beregnet til 54,7 millioner kroner med prisnivå fra 2007. Oppdatert til kostnadsnivå per 1.1.2009 tilsvarer dette om lag 61,3 millioner kroner.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 15,9 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon etter justert søknad etter høring. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2011-13) har NVE klarert om lag 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

Lærdal kommune ønsker ikke å tilrå en utbygging av Jutlaelvi. Kraftverk i Jutlaelvi er plassert i kategori vassdrag/prosjekt med stort konfliktnivå i Kommunedelplan for små kraftverk. Begrunnelsen for dette er store konsekvenser for natur og miljø, landskap og reiseliv. **Fylkesmannen i Sogn og Fjordane** fraråder en utbygging av Jutlaelvi. Fylkesmannen peker i sin uttalelse på at både fossen som landskapselement, og livsmiljøene i bekkekløfta og fossesprøytsone, er avhengige av vannføringen i elva for å opprettholde sin verdi. **Sogn og Fjordane fylkeskommune** fraråder at det gis konsesjon til Jutlaelvi kraftverk. Fylkeskommunen vurderer ulempene knyttet til landskap, reiseliv og kulturminner til å være større enn de økonomiske og næringsmessige fordelene av en utbygging.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane ønsker ingen utbygging av Jutlaelvi. De påpeker at Jutlaelvi ligger i rød kategori i *Kommuneplan for små kraftverk* og understreker at elva og fossen har stor verdi for landskap, landskapsopplevelse, friluftsliv og reiselivsnæring. **Sogn og Fjordane Turlag** går sterkt imot en utbygging av Jutlaelvi kraftverk, av hensyn til friluftslivsinteresser, landskap, biologisk mangfold, kulturminne/kulturmiljø og reiseliv. **Agnar Berge Hønjum** driver med turisme på motsatt side av Lærdalselvi og uttaler at Jutlafossen med Jutlamannen er viktige naturbilder på turen gjennom Lærdal. Han mener at fossen ikke skal bygges ut. **Olav Ingemann Bøe Bjørkum** peker i sin uttalelse på at han også er grunneier. Han er ikke imot tiltaket, men krever at Småkraft AS ser til at det er tilstrekkelig vann i elva til vanningsanlegget.

Tiltaksområdet for det planlagte kraftverket i Jutlaelvi er representativt for landskapsregion 23 *Indre bygder på Vestlandet*. Denne regionen beskrives som et inntrykkssterkt og variert fjordlandskap med meget dypt innskårne fjorder og trange dalfører med høye fosser, omkranset av snøklede fjelltopper.

Fossen i Jutlaelvi ligger på kote 450 og er svært eksponert når man kommer kjørende på europaveien fra Lærdal, og flere av høringsuttalelsene peker på at elva har stor inntrykksstyrke på høye vannføringer. I nedre del av Jutlaelvi krysser veien elva, og her er det etablert en parkeringsplass som gir lett adkomst til en opparbeidet tursti langs elva.

I kommunedelplan for små kraftverk er *natur og miljø* i Jutlaelvi gitt høy verdi som følge av at det er påvist to naturtyper med henholdsvis verdi A og B. Fylkesmannen påpeker i sin uttalelse at de klimatiske forholdene i Lærdalføret er svært unike. Generelt, ved at områder med uvanlige klimaforhold kan ventes å huse uvanlige arter. Spesielt, ved at klimaregionen gir gode vilkår for varmekjære og kravfulle arter knyttet til kulturmark.

Inntil elva på kote 760-700 ligger det en særegen fjellformasjon som kalles Jutlamannen som er et viktig landemerke med et sagn knyttet til seg fra da Olav den Hellige reiste gjennom Lærdal i 1023. Flere høringsparter har understreket viktigheten av å se sammenhengen mellom Jutlamannen og fossen som gjensidig forsterkende landskapselement

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

NVE vurderer det som uomtvistelig at fossen i Jutlaelvi får redusert verdi som et viktig landskapselement ved en eventuell konsesjon. To naturtyper av henholdsvis B og A verdi vil bli påvirket gjennom redusert vannføring (B) og tekniske inngrep (A). Vi mener at de tekniske inngrepene ved en eventuell etablering av tunnelpåhugg med veg vil bli synlige i lang tid i et landskap med stor kulturhistorisk verdi. NVE vurderer at Jutlaelvi kraftverk, selv med avbøtende tiltak som minstevannføring og deler av vannveien i tunnel, vil medføre negative konsekvenser av stor betydning

for landskap, naturmiljø og kulturlandskap/kulturmiljø. Etter vårt syn overstiger ulempene for disse temaene de positive sidene i form av 15,9 GWh i ny fornybarproduksjon samt noen lokale ringvirkninger.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Jutlaelvi kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknad fra Småkraft AS om tillatelse til bygging av Jutlaelvi kraftverk.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Småkraft AS, datert 18.2.2007:

Jutlaelvi kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	12,14
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	15,16
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	39,6
Middelvannføring	m ³ /s	0,48
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,022
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	106
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	22

KRAFTVERK

Inntak	moh.	900
Avløp	moh.	132
Lengde på berørt elvestrekning	m	
Brutto fallhøyde	m	768
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	1,81
Slukeevne, maks	m ³ /s	0,95
Minste slukeevne	m ³ /s	0,04
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	200*
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	18
Sjakt, diameter	mm	800
Sjakt, lengde	m	700
Tilløpsrør, diameter	mm	800
Tunnel, tverrsnitt	m ²	16
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	760/600
Installert effekt, maks	MW	6200
Brukstid	timer	3016

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	4,4
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	13,0
Produksjon, årlig middel	GWh	17,4

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	54,7
Utbyggingspris	kr/kWh	3,14

*Søker fremmet forslag om slipp av 200 l/s om sommeren og 18 l/s om vinteren i kommentar til høringsuttalelsene

Jutlaelvi kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	7,3
Spenning	kV	3,3 alt. 6,6,

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	7,3
Omsetning	kV/kV	3,3-6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	80
Nominell spenning	kV	Luftlinje Jordkabel

Om søker

Småkraft AS er et produksjonsselskap som eies av Statkraft, BKK, Agder Energi og Skagerak Energi. I følge søknaden har selskapet inngått avtale om utnyttelse av vannkraftressursene i Jutlaelvi i Lærdal med grunn- og fallrettighetshaverne langs elva.

Beskrivelse av området

Jutlaelvi drenerer fjellområdet mellom Lærdal og Årdalsfjorden og renner ut i Lærdalselvi ca. 15 km nord for Lærdalsøyri. Fra ca. kote 900 stuper Jutlaelvi bratt ned mot Lærdalselvi. Rundt kote 450 er det en markert foss, nedenfor denne renner elva over elveavsetninger med steinmasser ned mot Lærdalselvi. E16 krysser Jutlaelvi like ved utløpet.

Det er ingen veier i anleggsområdet. På sydsiden av elva går det en 22 kV kraftlinje, som krysser over til nordsiden 100 m fra den planlagte kraftstasjonen. Det planlagte inntaket ligger i INON sone 2.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket er planlagt på kote 900. I søknaden er det omtalt en 4 m høy og 15 m lang betong platedam med inntak og stengeanordning på østsiden av elva. Volumet i inntaksbassenget vil bli ca. 1000 m³.

Vannvei

Det vil bli boret en 700 m lang sjakt fra inntaket og ned til en 800 m lang tunnel med påhogg i en fjellrygg 210 m ovenfor kraftstasjonen. I tunnelen vil det monteres 550 m stålrør. Fra tunnelpåhogget og ned til kraftstasjonen vil vannet også føres frem i nedgravde stålrør. Avløpskanalen fra kraftstasjonen og ut i Jutlaelvi vil bli 10 m lang.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen vil bli etablert på østsiden av Jutlaelvi ca. 15 m ovenfor E16. Grunnflaten vil bli ca. 70 m². Det er planlagt installert en vertikal flerstrålers Pelton turbin med maksimal slukeevne på 0,95 m³/s og en effekt på 6,2 MW.

Nettilknytning

Kraftstasjonen vil ifølge søknaden ligge ca. 80 m fra eksisterende 22 kV linje ovenfor E16. Kraftverket er planlagt tilknyttet via jordkabel.

Veier

Det vil bli bygget anleggsvei langs den nedgravde rørgaten opp til tunnelpåhogget. Denne vil bli permanent. Videre vil det etableres 30-40 m adkomstveg til kraftstasjonen og 500 m anleggsvei langs hovedveien fram til det foreslåtte tippområdet. Søker har som målsetting å anvende steinmassene slik at vei og tipp blir midlertidig.

Massetak og deponi

Utdriving av tunnel vil medføre at 20 000 m³ masser må kjøres i deponi. Nødvendig areal for tippen er 5,5, daa. For nedgraving av røret opp til tunnelpåhogget, vil alle masser planeres midlertidig langs traseen. Masser fra graving av kraftstasjonstomta vil planeres i området rundt kraftstasjonsområdet.

Arealbruk

Vannvei/rørtrasé	1,5 da	Permanent
Anleggsveier	1,1 da	Permanent
Anleggsveier	3,5 da	Midlertidig
Dam og inntak	2,0 da	Permanent
Kraftstasjon m/avløp	0,8 da	Permanent
Riggområde	3,0 da	Midlertidig
Riggområde, oppstrøms	1,2 da	Midlertidig
Deponering av masser	5,5 da	Permanent
Adkomstveg til kraftstasjon	0,5 da	Permanent
Sum permanent	11,4 da	
Sum midlertidig	7,7 da	

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området er avsatt til landbruk, natur og friluftsliv i kommuneplanen.

I kommunedelplan for små kraftverk vedtatt 13.11.08, er Jutlaelvi plassert i øverste gradering av konfliktgrad, rød konfliktgrad: *Vassdrag/prosjekt med stort konfliktnivå. Her er store konflikter knytt til omtala tema. Fokus i kommunen si sakshandsaming er å redusere interessekonflikter og sikre allmenne interesser.*

Samlet plan (SP)

Vassdraget omfattes ikke av Samlet Plan.

Verneplan for vassdraget

Jutlaelvi er ikke vernet.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket vil medføre bortfall av INON områder i alle tre kategorier (km²):

Kategori	Tap	Omklassifisering til lavere kategori	Omklassifisering fra høyere kategori	Netto endring
Villmarkspregede områder (>5km)		-0,72	0	-0,72
Inngrepsfri sone 1 (3-5 km)		-2,70	+0,72	-1,98
Inngrepsfri sone 2 (1-3 km)	-2,6	0	+2,70	+0,1

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 5.10.2010 sammen med representanter for søkeren kommunen, Fylkesmannen, Sogn og Fjordane Turlag, Naturvernforbundet. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Lærdal kommune ønsker ikke å tilrå en utbygging av Jutlaelvi. Kraftverk i Jutlaelvi er plassert i kategori vassdrag/prosjekt med stort konfliktnivå i Kommunedelplan for små kraftverk. Begrunnelsen for dette er store konsekvenser for natur og miljø, landskap og reiseliv. De absolutt største konsekvensene vil ifølge kommunen sin vurdering være for landskap. Jutlafossen har stor inntrykksstyrke ved høy vannføring. Videre er fossen, sammen med Jutlamannen, viktige landskapselement i opplevelsen av Lærdal.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane fraråder en utbygging av Jutlaelvi. Fylkesmannen peker i sin uttalelse på at både fossen som landskapselement, og livsmiljøene i bekkekløfta og fossesprøytsona, er avhengige av vannføringen i elva for å opprettholde sin verdi. Videre påpekes det at nedre del av Lærdalsdalføret har et unikt klima som gjør området spesielt biologisk, og at det planlagte prosjektet er i konflikt med INON og friluftsliv.

Sogn og Fjordane fylkeskommune fraråder at det gis konsesjon til Jutlaelvi kraftverk. Fylkeskommunen vurderer ulempene knyttet til landskap, reiseliv og kulturminner til å være større enn de økonomiske og næringsmessige fordelene av en utbygging. Fylkeskommunen støtter uttalelsen fra Lærdal kommune og legger til at en utbygging vil påvirke et kulturmiljø med viktige kulturminne negativt.

Bergvesenet har ingen merknader til søknaden.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane ønsker ingen utbygging av Jutlaelvi. De påpeker at Jutlaelvi ligger i rød kategori i *Kommuneplan for små kraftverk* og understreker at elva og fossen har stor verdi for landskap, landskapsopplevelse, friluftsliv og reiselivsnæring.

Sogn og Fjordane Turlag går sterkt imot en utbygging av Jutlaelvi kraftverk, av hensyn til friluftslivsinteresser, landskap, biologisk mangfold, kulturminne/kulturmiljø og reiseliv.

Agnar Berge Hønjum driver med turisme på motsatt side av Lærdalselvi og uttaler at Jutlafossen med Jutlamannen er viktige naturbilder på turen gjennom Lærdal. Han mener at fossen ikke skal bygges ut.

Olav Ingemann Bø Bjørkum peker i sin uttalelse på at han også er grunneier. Han er ikke imot tiltaket, men krever at Småkraft AS ser til at det er tilstrekkelig vann i elva til vanningsanlegget.

Småkraft AS har i brev datert 2.5.2012 kommet med følgende kommentar til uttalelsene:

«...

Lærdal kommune kommentarer:

Rådmannen si tilråding:

Kommunestyret finn ikkje å kunne rå til at det vert gjeve konsesjon for føreliggjande plan for utbygging av kraftverk i Jutlaelvi. Ein viser til saksutgreiing og vurdering for grunngjeving.

(...)

FS-027/09 TILRÅDING:

Formannskapet sluttar seg til tilrådinga frå rådmannen med 4 mot 1 røyst. 1 røysta for framlegget frå Trond Øyen Einemo.

(...)

KS 010/09 VEDTAK:

Tilrådinga frå formannskapet vart vedteken med 14 mot 3 røyster.

(...)

I saksutgreiinga legger kommunen vekt på at kraftverk i Jutlaelvi er omtala og vurdert i kommunedelplan for små kraftverk, vedteken i kommunestyret 13.11.08. Her vart prosjektet plassert i øvste gradering av konfliktgrad, raud konfliktgrad: Vassdrag/prosjekt med stort konfliktnivå. Her er store konflikthar knytt til omtala tema. Fokus i kommunen si sakshandsaming er å redusere interessekonflikthar og sikre allmenne interesser. Ein har i planen vurdert omsynet til natur og miljø, landskap, kulturminne, friluftsliv og reiseliv.

I tillegg sier kommunen i sin vurdering at ein har merka seg at konsesjonssøknaden er den same som låg føre før Kommunedelplan for små kraftverk vart vedteken. Det er alltid moglegheit til å trekkje ein søknad attende og gjere endringar. Det er ikkje gjort nokon endringar eller framlegg til avbøtande tiltak for å i møte komme kommunedelplanen som vart einstemming vedteken i kommunestyret.

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft er uenig i at det ikke er gjort tilpasninger for Jutlaelvi i forhold til kommunedelplanen for små kraftverk. Vi viser til tidligere brev, møter og befarings med kommunen i januar 2009. Blant annet har vi for at Jutlafossen skal være mest mulig synlig justert planene og doblet minstevannføringen i ettertid. Vi øker denne til 200 l/s sommer og

18 l/s vinter. Dette er tilnærmet 10 ganger over det som miljørapporten anbefaler i sommerperioden. Dette vil redusere uttaket av vann fra inntaket i kraftverket fra 68 til 59 prosent. Vi vil også øke tallet på dager med stillstand i kraftverket fra 99 til 183 dager, altså nær en dobling. Dette vil føre til reduksjon i årlig kraftproduksjon fra 17,4 til 15,9 GWh. Småkraft vurderer likevel at det vil være økonomisk forsvarlig å gå for en utbygging.

Videre har vi lagt vekt på følgende for å redusere konfliktgraden for prosjektet og imøtekomme kommunedelplanen på følgende punkter:

Natur og miljø - Her er det registrert to viktige naturtyper i nedre del av Jutlaelvi samt noe potensiale for rødlistet i nærheten av prosjektet. Det meste av kjente naturverdier er ikke eller i liten grad knyttet til vannføringen i elven og ingen verdiendring av betydning vil forekomme (ref. miljørapporten for Jutlaelvi). Bekkekløfta med en liten fossesprøytzone er noe mer berørt av vannføringen i elva. For å ivareta verdien av bekkekløfta/liten fossesprøytzone økes minstevannføringen som beskrevet ovenfor.

Landskap – Vannveien vil i hovedsak bli bygget med tunnelløsning. Dette medfører at det ikke blir synlige inngrep mellom inntakspunkt og tunnelpåhugg. Valgene er gjort av tekniske og miljømessig ekspertise for å ta hensyn til de miljømessige utfordringene som er i prosjektet. I tillegg vil økningen av minstevannføringen som beskrevet tidligere være et avbøtende tiltak vedr. synlige fosser og stryk. I nedre tiltaksområdet er det allerede inngrep som høyspentlinje og telefonlinje som følger deler av kongevegen, samt flomsikringstiltak utført av NVE der Jutlaelvi renner under hovedvegen.

Kulturminner – Dersom prosjektet får konsesjon vil man foreta grundige registreringer av kulturminner utover det som er gjort til nå i søknaden. Vi vil presisere at det blir gjort tilpasninger i kulturlandskapet så langt det lar seg gjøre. Nedgravd rørgate fra tunnelpåhugg til kraftstasjon vil der det er mulig unngå berøring med bakkemurer/grunnmur er m.m. Rørgaten vil krysse rester av kongeveien og terrenget her vil bli tilbakeført til slik det var før inngrepet

Friluftsliv og reiseliv - Området er lite brukt av andre enn de fastboende grunneierne. I tillegg vil et småkraftverk uten reguleringsmagasin i mindre grad endre inntrykkstyrken til fossen i flomperioder om våren og høsten. Minstevannføringen vil ellers opprettholde inntrykket resten av året. Vi har også tidligere vært i samtale med eieren av Bjørkum gjestegård som ikke legger vekt på Jutlaelvi/fossen i deres reiselivsatsning.

Til slutt vil vi kommentere at Lærdal kommune selv legger vekt på at de «har stort teknisk/økonomisk potensiale for kraftutbyggingar». Kraftverksutbygging aukar den lokale verdiskapinga, ved å gje tilleggsinntekt til grunneigar i tillegg til skatteinntekter til kommunen. Kraftverk skapar og fornybar energi, som er god klimapolitikk. Det er difor viktig at ein legg til rette for at det kan byggjast småkraftverk i Lærdal. Småkraft er glad for at Lærdal kommune ser store verdier og er positiv til kraftverksutbygging. Vi har utredet og satt i drift rundt 30 kraftverk der vi har gjort tilpasninger og imøtekommet ulike krav fra allmenne interesser. Også for Jutlaelvi vil vi tilpasse oss og bygge kraftverket på en ryddig og estetisk bra måte.

Sogn og Fjordane fylkeskommune, kommentarer:

Fylkesutvalget i Sogn og Fjordane handterte denne saka 29.04.2009 som sak 55/09 og det vart gjort slikt vedtak:

Sogn og Fjordane fylkeskommune rår i frå at løyve vert gitt. Ulempene ved utbygginga knytt til landskap, reiseliv og kulturminne vert vurderte til å vere større enn dei økonomiske og næringsmessige fordelene av tiltaket.

Fylkesrådmannen har i sin vurdering samla lagt vekt på at Lærdal kommune rår i frå at det vert gitt konsesjon, vesentleg ut frå omsyn til landskap og reiseliv. I si grunngjeving for vedtaket peikar Lærdal kommune m.a. på at Jutlaelvi har stor inntrykksstyrke ved høg vassføring og er viktig i landskapsrommet. I periodar er Jutlaelvi ei av dei mest synlege sideelvene til Lærdalselvi og er difor viktig for opplevinga av Lærdal. Fylkesrådmannen støttar denne vurderinga og vil legge til at den planlagde utbygginga på ein negativ måte vil påverke eit kulturmiljø med viktige kulturminne som Kongevegen og opplevingsverdien av landskapet rundt Jutlafossen.

Småkraft AS sine kommentarer:

Fylkeskommunen har i sin vurdering og bakgrunn for vedtak lagt vekt på kommunen sin uttalelse i forhold til omsyn for landskap og reiseliv. Småkraft henviser til svar på kommunen sin uttalelse i henhold til avbøtende tiltak og endringer i minstevannføring i ettertid.

Fylkesrådmannen trekker i tillegg frem et klart potensiale for funn av automatisk freda kulturminner innenfor tiltaksområdet og at det må settes krav om oppfylling av tiltakshaver sin udersøkelsesplikt, j.f. § 9 i Lov om kulturminner, i et eventuelt konsesjonsvedtak.

Småkraft vil sørge for at dette blir gjennomført i god tid før planene med tiltaket iverksettes.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, kommentarer:

Tilråding

Det er positivt at utbygginga er planlagt med driftvassveg i fjell og at inntaket skal byggast med hjelp av helikopter. Planlagde vassuttak er likevel konfliktfylt. Både fossen som landskapselement og livsmiljøa i bekkekløft og fossesprøytsone er avhengig av vassføringa i elva. Dei nedre delane av Lærdalsdalføret har dessutan i norsk samanheng eit særskilt klima, som gjer området spesielt også biologisk. Prosjektet er vidare i konflikt med INON og friluftsliv. Det ser elles ut til å vere noko uavklara situasjon knytt til inngrep i området med kraftstasjonen og masselagring.

Fylkesmannen har ikkje vore på synfaring når det gjeld dette prosjektet. Vi reknar med å bli med på NVE si sluttsynfaring, og vil ta atterhald om supplerande innspel i den samanheng.

Fylkesmannen vurderer at denne utbygginga er i konflikt både i høve til landskapsverdiar og biologisk mangfald. Fylkesmannen vil, ut i frå føreliggjande utbyggingsplanar og vurderingsgrunnlag, rå ifrå kraftutbygging i Jutlaelvi.

Vi viser også til Lærdal kommune sitt vedtak i denne saka, og meiner at det planarbeidet som kommunen har fått utført legg eit godt grunnlag for den lokale forvaltninga, særleg når det gjeld landskapsomsyn.

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft registrerer at Fylkesmannen er positiv til at utbygginga er planlagt med driftvassveg i fjell og at inntaket skal byggast med hjelp av helikopter. Dette mener vi er med på å opprettholde og begrense inngrepet i forhold til INON sone 2 i øvre del av tiltaket.

Fylkesmannen viser ellers til avklaringer vedr. tunneldrift og massedeponering som må avklares med Fylkesmannen og ber om at det blir arbeidet med alternative løsninger for massedeponi dersom det blir aktuelt med en utbygging. Småkraft vil være i dialog med Fylkesmannen vedr. dette.

Når det gjelder Fylkesmannen sin vurdering av konflikter i forhold til landskapsverdier og biologisk mangfold, viser Småkraft til svar gitt på avbøtende tiltak og endringer i minstevannføringen som for kommunen.

Bergvesenet, kommentarer:

Vi har gått gjennom den framlagte søknaden om konsesjon. Bergvesenet kan ikke se at det planlagte anlegget kjem i konflikt med kjende forekomstar av mineralske råstoff.

Vi har derfor ingen merknader til søknaden.

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft registrer uttalelsen fra Bergvesenet.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, kommentarer:

Naturvernforbundet har følgende merknader til søknaden:

Det vises til «kommuneplan for små kraftverk-temaplan» og det vil være svært konfliktfylt med kraftutbygging i dette vassdraget og særlig med tanke på landskapet og landskapsopplevinga.

Området er også en god del nytta til friluftsliv og reiseliv.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane finn det ikke naudsynt å gå inn på dei einskilda detaljene i denne planen for kraftverket i Jutla. Denne elva og fossen er så viktig for landskap, landskapsoppleving, friluftsliv, reiselivsnæringa osv. at konklusjonen egentlig må vere klar: inga utbygging av Jutla.

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft er uenig i at utbyggingen er svært konfliktfylt på bakgrunn av avbøtende tiltak beskrevet ovenfor til kommunen og særlig økning av minstevannføringen til 200 l/s. Viser ellers til kommentarer gitt kommunen på andre tema.

Sogn og Fjordane Turlag, kommentarer:

Samandrag av turlaget sitt syn på utbygginga :

Sogn og Fjordane Turlag går sterkt mot bygging av Jutlaelvi kraftverk. Dette er både ut frå omsynet til friluftisinteressene, og ut frå ei totalvurdering av omsynet til landskap, biologisk mangfald, kulturminne/kulturmiljø, reiseliv etc. Vi støttar fullt ut Lærdal kommunestyret sitt vedtak!

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft viser til kommentarer gitt på tema Lærdal kommune tar opp, og vil igjen påpeke at de avbøtende tiltakene med økt minstevannføring og andre tilpasninger i prosjektet som beskrevet ovenfor vil dempe potensielle konflikter i prosjektet.

Agnar Berge Hønjum, kommentar

Agnar Berge Hønjum driv med turisme og har i sin uttalelse lagt vekt på at Jutlafossen som ein av de tre finaste fossene i Lærdal ikkje må byggast ut.

Småkraft AS sine kommentarer:

Småkraft viser til tidligere svar på kommentarer ovenfor og mener en økning av minstevannføringen fra 106 l/s til 200 l/s om sommeren vil være med på å opprettholde

Jutlafossen sin inntrykkstyrke. Dette vil gi Hønjum sine gjester en fortsatt god opplevelse av fossen som landskapselement.

Olav Ingemann Bøe Bjørkum, kommentar

Olav I. Bjørkum er grunneier av nederste del og utløpet av Jutlaelvi og vil påpeke at han som grunneier/nabo til tiltaket ikke er i mot kraftverket eller har negative kommentarer til utbyggingen. Bjørkum tar ut vann fra elven til vanningsanlegg av jordbruksareal og drikkevann til husdyra i sommerhalvåret, og er bekymret for at det ikke blir tilstrekkelig vann dersom kraftverket blir bygget.

Småkraft AS sin kommentar:

Småkraft er glad for at Olav I. Bjørkum ikke ser det som negativt dersom kraftverket blir bygget. Når det gjelder vannuttak fra elven er det tidligere inngått en muntlig avtale mellom vår grunneier Lasse Bjørkum og Olav I. Bjørkum. Vi har vært i kontakt med grunneierne og er enig om i fellesskap å se på dette.

Småkrafts konklusjon:

Vi mener at fordelene ved en utbygging av Jutlaelvi er større enn ulempene. Vi har tatt hovedpunktene fra høringsuttalelsene til følge, og utarbeidet forslag til avbøtende tiltak for å dempe potensielle konflikter. Vi viser spesielt til en dobling av minstevannføringen i ettertids for å opprettholde Jutlafossen sin inntrykkstyrke og valg av tunnelløsning i øvre del av tiltaket.

Vi vil å presisere at økt minstevannføring til 200 l/s sommer og 18 l/s vinter ikke er blitt forelagt og vurdert av andre enn Lærdal kommune.

Norge trenger mer fornybar energi og Jutlaelvi vil med sine 15,9 GWh gi strøm til rundt 640 husstander. For å realisere en småkraftutbygging, er den avhengig av at de som innehar rettighetene til ressursene griper fatt i muligheten og iverksetter utbyggingen. Småkraft har etter 29 ferdig

bygde kraftverk fått god erfaring med å rydde og revegetere anleggsområder. Vi har fått positive tilbakemeldinger på utført arbeid og vi har fått byggeskikkspris på Oftedal i Sirdal kommune. Vi ber derfor NVE vektlegge de positive virkningene prosjektet vil medføre i den videre behandlingsprosessen.»

Tilleggsopplysninger

Småkraft AS har i sine kommentarer til uttalelsene foreslått å øke minstevannføringen om sommeren til 200 l/s for å redusere konfliktgraden av tiltaket. De mener denne minstevannføringen vil være med på å opprettholde Jutlafossen sin inntrykkstyrke og ivareta verdien av bekkekløfta med fossesprøytsone.

Kommunedelplan for små kraftverk i Lærdal

Lærdal kommune har utarbeidet en kommunedelplan for små kraftverk med det formål å få en mer planmessig styrt utvikling av vannkraftutbygging i Lærdal kommune. Planen har gjennomgått alle identifiserte prosjekt produksjonsmessig og økonomisk, og vurdert de mest realistiske etter konfliktgrad med allmenne interesser som natur og miljø, landskap, kulturminne, friluftsliv og reiseliv. Konsekvensene for hvert tema er blitt omtalt og gitt poeng på en skala fra 1 poeng (få konsekvenser) til 5 (store konsekvenser). Summen gir et generelt bilde av konsekvensene for prosjektene i Lærdal og grunnlag for sammenlikning og rangering.

Som tidligere referert fra kommunens uttalelse, er kraftverket i Jutlaelvi plassert i kategori vassdrag/prosjekt med stort konfliktnivå i Kommunedelplan for små kraftverk. Delplanens omtale av de ulike tema er mer utfyllende diskutert nedenfor.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 12,14 km² ved inntaket og middelvannføringen er beregnet til 0,48 m³/s. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende flommer om sommeren og enkelte regnflommer utover høsten. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 106 og 18 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 22 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 0,95 m³/s og minste slukeevne på 0,04 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 200 l/s i perioden 01.05. til 30.09 og 18 l/s resten av året/hele året.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

De store flomvannføringene blir i noen grad påvirket av utbyggingen. Med en maksimal slukeevne tilsvarende 200 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på hhv. 200 og 18 l/s sommer og vinter, vil det ifølge søknaden være overløp over dammen 66 dager i et middels vått år. I 183 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 20 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen er høy og vil frata vassdraget størsteparten av dets naturlige vannføringsdynamikk.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Landskap

Figur 1: Fossefallet i Jutlaelvi sett fra europavegen. Jutlamannen er fjellformasjonen oppe til venstre i bildet.

Lærdal er en typisk U-dal med flat dalbunn og ofte stupbratte lier og flate høyfjellsområder. I bunnen renner Lærdalselva som strekker seg fra Filefjell og ned til Sognefjorden. Tiltaksområdet for det planlagte kraftverket i Jutlaelvi er representativt for landskapsregion 23 *Indre bygder på Vestlandet*. Denne regionen beskrives som et inntrykkssterkt og variert fjordlandskap med meget dypt innskårne fjorder og trange dalfører med høye fosser, omkranset av snøkledte fjelltopper. Jutlaelvi renner delvis på blankskurt fjell og lengst nede i steinur og rasmark. Mellom kote 420-480 er det et markert fossefall. Verdien av landskapet rundt Jutlaelvi er vurdert til *noe over middels* (B1) i rapport om biologisk mangfold. Klasse B1, den nest høyeste verdivurderingen, representerer det typiske landskapet uten inngrep innenfor regionen. Til sammenlikning representerer klasse A det ypperste av norsk landskap.

Rapporten vedlagt søknaden vurderer først og fremst de landskapsmessige konsekvensene å være knyttet til redusert vannføring i Jutlaelvi, samt bygging av anleggsveg og rørtrasé fra tunnelpåhogget og ned til kraftstasjonen. Den planlagte massetippen kan ifølge rapporten bli dominerende i landskapet mellom europavegen og dalsiden.

I kommunedelplan for små kraftverk i Lærdal, er Jutlaelvi gitt verdi 5 (høyeste verdi) for tema landskap. Elva vurderes å ha stor inntrykksstyrke på høye vannføringer og er et viktig element i landskapsrommet. Videre beskrives det øvrige landskapet som sårbart for tekniske inngrep.

Flere høringsparter har i sine uttalelser vektlagt at det først og fremst er ved høye vannføringer Jutlaelvi fremstår som et viktig landskapselement. Fylkesmannen peker i sin uttalelse på at sentrale deler av Lærdalføret er registrert som ett av 6 nasjonalt viktige kulturlandskap og mener at området har fått denne plasseringen på grunn av dets enestående naturgeografi. Sogn og Fjordane Turlag understreker at turstien som går på østsiden av elva er svært populær og er med blant 267 utvalgte fotturer i Sogn og Fjordane i boka OPPTUR.

Realisering av kraftverket vil medføre bortfall av INON i alle tre kategorier. Kommunedelplanen bemerker at opplevelsen av urørt natur øker etter hvert som en kommer vekk fra vegen. NVE er enig i dette.

Fossen i Jutlaelvi er svært eksponert når man kommer kjørende på europaveien fra Lærdal. I nedre del av Jutlaelvi krysser veien elva, og her er det etablert en parkeringsplass som gir lett adkomst til en opparbeidet tursti langs elva. Under befaringen opplevde NVEs representanter at vassdraget kan skimtes og høres fra denne turstien.

Ifølge søker vil den nye foreslåtte minstevannføringen på 200 l/s ivareta fossen som landskapselement. Vi vil understreke at søker ikke har dokumentert dette med bildemateriale. Bilder vedlagt søknaden viser at fossen er lite synlig ved 80 l/s og godt synlig ved 1 m³/s. NVE er enig med høringspartene i at Jutlaelvi har stor inntryksstyrke, særlig ved høy vannføring. Selv om de aller største flomvannføringene vil påvirkes i mindre grad ved en utbygging, vil det i et midlere år kun være overløp i 66 dager om sommeren. Vannføringskurvene i søknaden viser at det i et middels år vil gå rundt 1 m³/s i elva i dagene med overløp. Selv om fossen vil være godt synlig i slike perioder, mener NVE at fossen, med omsøkt slukeevne på 0,95 m³/s, vil miste mye av sin opplevelsesverdi ved en eventuell konsesjon.

Med unntak av Bergvesenet og én grunneier, er alle høringsparter imot bygging av kraftverk i Jutlaelvi. De legger i sine uttalelser stor vekt på tiltaksområdets verdi for landskap. NVE deler høringspartenes vurderinger i at Jutlaelvi med fossen rundt kote 450 er et viktig og til tider spektakulært element i landskapet for fastboende, turister og reisende gjennom Lærdal. Selv om søker planlegger å føre frem det meste av vannvegen i tunnel, vil de øvrige terrenginngrepene bli synlige i lang tid. Vi vurderer det som svært uheldig med tekniske inngrep knyttet til tunnelpåhugg, deponi og veg i dette landskapet som i dag oppfattes som urørt. Slipp av minstevannføring og skånsomme inngrep kan etter vårt syn ikke avbøte ulempene for temaet.

Naturmangfold

Naturtyper

Jutlaelvi renner nord-sør og drenerer fjellområdet mellom Lærdalen og Årdalsfjorden. Fra planlagt inntak på kote 900, stuper elva bratt ned mot Lærdalselvi, med en markert foss rundt kote 450.

I øvre del går Jutlaelvi i ei ganske åpen kløft med små bergvegger på kantene. I sentrale og nedre deler av lia nede i hoveddalen er det avgrenset to egne verdifulle naturtypelokaliteter, som i rapport om biologisk mangfold er kalt «Stuvane» og «Jutlaelvi».

«Jutlaelvi» er ei bekkekløft med fossesprøytsone som ligger i hoveddalføret i Lærdal opp mot Jutlamannen ovenfor Byrkjo. Naturtypen er gitt verdi viktig (B). Kløfta ligger sørvendt, men høye og bratte fjell på sørsiden av dalen, samt kløftas utforming, gjør at den er ganske beskyttet mot solinnstråling i lengre perioder. Kløfta er vanskelig tilgjengelig og ikke befart i forbindelse med utarbeidelse av rapport for biologisk mangfold. Derimot er den undersøkt av Gaarder, Mork og Høberg i et tidligere stadium i arbeidet med småkraftplanene. Verdisettingen er ifølge BM-rapporten

gitt med bakgrunn i at bekkekløfta er «ganske stor og middels godt utviklet». Rapporten beskriver videre miljøet å være «ganske artsrikt og inneholder i det minste enkelte lavararter som antas å være positivt betinget av vannføringen (...).» I mindre partier nær fossen er det en fossesprøytzone med mer fuktkrevende vegetasjon. Rapport om biologisk mangfold vurderer det slik at bekkekløfta sannsynligvis vil reduseres til lokal verdi (C) dersom tiltaket gjennomføres.

«Stuvane» er en naturtype av rik edellauvskog, kantkratt, sørvendt berg, rasmark og hagemark som også ligger i hoveddalføret i Lærdal, mellom Ljøsne og Byrkjølvi. Verdivurderingen av lokaliteten er satt til svært viktig (A). «Stuvane» er ikke videre omtalt i konsekvensvurderingen i rapporten vedlagt søknaden, selv om kart i søknaden viser at tunnelpåhogget er planlagt innenfor avgrensningen av lokaliteten på østsiden av elva. Vegetasjonen i dette området er beskrevet som varmekjær og «mest artsrikt».

I kommunedelplan for små kraftverk er temaet *natur og miljø* gitt 4 poeng av maksimalt 5, som følge av at det er påvist to naturtyper med henholdsvis verdi A og B. Fylkesmannen påpeker i sin uttalelse at de klimatiske forholdene i Lærdal er svært unike. Generelt, ved at områder med uvanlige klimaforhold kan ventes å huse uvanlige arter. Spesielt, ved at klimaregionen gir gode vilkår for varmekjære og kravfulle arter knyttet til kulturmark. Videre uttaler Fylkesmannen at den enestående klimatiske spennvidda en har i edelløvskog i Sogn, gjør at det knytter seg stor verdi til alle velutviklede lokaliteter.

Søker har i sin kommentar til høringsuttalelsene foreslått å heve minstevannføringen til 200 l/s. De mener dette vil ivareta mer av det fuktkrevende miljøet i bekkekløfta. NVE vil vise til OED sine retningslinjer for små vannkraftverk, der det står; *«tiltak som kommer i konflikt med ... , eller naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for ... kan ikke påregne å få konsesjon.»* Videre står det; *«Tiltak som kommer i konflikt med biologisk mangfold av stor og middels verdi for øvrig må påregne pålegg om avbøtende tiltak som reduserer konflikten, eks. i form av krav om minstevannføring og/eller andre miljøtilpasninger av prosjektene.»* Bekkekløfta, med verdi B, kommer innunder biologisk mangfold av middels verdi ifølge OEDs veileder. Bekkekløfter og fossesprutsoner er en naturtype som Norge har et internasjonalt ansvar for. NVE mener at bekkekløfta vil bli påvirket av det planlagte tiltaket, selv med høyere minstevannføring. Topografien gjøre at man beholder noe av fuktigheten til tross for lavere vannføring, men det vil trolig uansett bli en endring i artssammensetning der mer tørketolerante arter tar over for fuktighetskrevede. Begrenset kontinuitet i vannføring vil påvirke skyggeområder som i dag har fuktighet slik at disse står i fare for uttørring. For å opprettholde fossesprutsona, samt livskraftige fuktkrevende miljøer i bekkekløfta, må trolig minstevannføringen økes betydelig utover hva det er søkt om.

Når det gjelder «Stuvane», ser vi at noen tilpasninger trolig kan gjøres i anleggsarbeidet for å hindre vesentlig skade på denne naturtypen. Vi mener likevel at plassering av tunnelpåhugg, med tilhørende anleggsveg og riggplass, innenfor denne lokaliteten er uheldig.

Det er NVEs vurdering at tiltaksområdet for Jutlaelvi kraftverk innehar åpenbare biologiske kvaliteter, med forekomst av to verdifulle naturtyper som grenser opp mot hverandre. NVE mener det er svært sannsynlig at verdien av disse reduseres ved en eventuell konsesjon. NVE har tillagt dette vekt i konsesjonsspørsmålet.

Arter

Ifølge rapport for biologisk mangfold, ble kun én rødlisteart, hvitryggspett, påvist under feltarbeidet. Denne ble observert oppe i lia på østsiden av elva. Tidligere er det funnet flere rødlistekandidater blant lav i lia vest for Jutlaelvi, og potensialet for rødlistede insekter og marklevende sopp i liene ned mot

dalbunnen vurderes som stort. Rapporten vurderer potensialet for funn av rødlistede arter langs selve elvestrengen som mindre enn i lia for øvrig, uten at dette utdypes nærmere. Det påpekes likevel at Jutlaelvi ligger i et biologisk sett svært spennende og interessant dalføre, der det kun er et fåtall andre vassdrag som kan være sammenliknbare. Nedre deler av Lærdalsdalføret har en klimakombinasjon som gjør at flere nasjonalt og internasjonalt sjeldne arter opptre i til dels sjeldent gode populasjoner. Dette gjelder blant annet lav knyttet til fuktige kløfter og blokkmark og insekter knyttet til åpne, tørre marker. Videre står det i rapporten at dalføret er såpass mangelfullt undersøkt at det kan forventes funn av flere sjeldne arter også i andre miljøer.

NVE har merket seg at bekkekløfta er vanskelig tilgjengelig, og at derfor kun deler av den er undersøkt. Med bakgrunn i de klimatiske forholdene i Lærdalsdalføret og det arts mangfoldet som er dokumentert der, er det trolig at tiltaksområdet har store biologiske kvaliteter med potensial for funn av flere sjeldne arter.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Jutlaelvi kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

§§ 4 og 5. forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter

I influensområdet til Jutlaelvi kraftverk er en bekkekløft med fossesprøytzone (B) med et visst potensial for rødlistede arter, gitt kombinasjonen av berggrunn og klima. Det er også en svært viktig lokalitet med rik edellauvskog, kantkratt, sørvendt berg, rasmark og hagemark (A).

En eventuell utbygging av Jutlaelvi vil berøre disse to naturtypene, men ikke i en slik grad at vi mener at tiltaket vil være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 og forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

§8 (kunnskapsgrunnlaget)

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

§9. (føre-var prinsippet)

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet. Bekkekløfta er ikke fullstendig undersøkt på grunn av utilgjengelighet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) skal tillegges noe vekt grunnet verdier i området.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

§10. (økossystemtilnærming og samlet belastning)

NVE har sett påvirkningen fra Jutlaelvi kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Vi har i denne sammenheng også vurdert søknaden om bygging av Ofta kraftverk som er i sluttbehandling. NVE kan ikke se at konsesjonsvedtakene i de to sakene er avhengig av hverandre, da problemstillingene og virkningene er noe ulike.

Det ligger ytterligere 4 søknader i kø i Lærdal. I tillegg er 3 søknader under forberedelse. Disse vil sluttbehandles samlet på et senere tidspunkt. Samlet belastning vil også da bli vurdert i saksbehandlingen.

I nærheten av Jutlaelvi ligger Stuvane kraftverk, Nivla småkraftverk og Kvemma minikraftverk. Ingen av disse deler landskapsrom med Jutlaelvi, og elvene har ulik eksposisjon og størrelse.

Det er høy forekomst av bekkekløfter i Lærdal. Noen av dem er eller vil bli påvirket av vannkraftutbygging. Bekkekløftprosjektet er en nasjonal kartlegging av bekkekløfter gjennomført i perioden 2007-2010. Fire bekkekløfter i regionen ble undersøkt ved den nasjonale kartleggingen: Senddalen, Bøafossen, Galdane og Nesdalen. Senddalen ble kategorisert med A-verdi. NVE har tidligere avslått søknad om småkraftutbygging i Senddalen på bakgrunn av de store verdiene og konflikt med forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Gjennom søknader om vannkraftutbygging har det blitt registrert ytterligere seks bekkekløfter i kommunen, hvorav fire er kategorisert med B-verdi og to er kategorisert med C-verdi. En utbygging av Jutlaelvi kraftverk vil ifølge rapport for biologisk mangfold som er vedlagt søknaden føre til at verdien på bekkekløfta reduseres fra B til C.

Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Vi mener at den samlede belastningen på bekkekløftmiljøene i regionen øker som følge av tiltaket, men ikke i en slik grad at den har vært avgjørende for konsesjonsspørsmålet i denne saken.

Kulturminner og kulturlandskap

Inntil elva på kote 760-700 ligger det en særegen fjellformasjon som kalles Jutlamannen som er et viktig landemerke med et sagn knyttet til seg fra da Olav den Hellige reiste gjennom Lærdal i 1023. Flere høringsparter har understreket viktigheten av å se sammenhengen mellom Jutlamannen og fossen som gjensidig forsterkende landskapselement.

I rapporten vedlagt søknaden vurderes tiltaks- og influensområdet til å ha liten verdi med hensyn på kulturminner og kulturlandskap. Rapporten opplyser om at det flere steder i influensområdet finnes rester etter gammel gårds- og stølsdrift, samt at en del objekter er registrert i SEFRAK. Ifølge søknaden finnes det ikke arkivopplysninger om automatisk freda kulturminner.

Lærdal kommune uttaler at de på egen befaring har avdekket flere kulturminner enn det som fremkommer av søknaden, noe som medfører at konsekvensene dette temaet er høyere enn det som ligger til grunn i søknaden.

Fylkesmannen peker i sin frarådning på at Lærdalføret er et høyt verdsatt kulturlandskap og mener at søkers kartlegging av kulturmiljø og kulturminner ikke holder mål.

Fylkeskommunen fraråder også en konsesjon og uttaler at Jutlamannen må sees på som et viktig immaterielt kulturminne med nær tilknytning til fossen som landskapselement. I uttalelsen pekes det på at det er et klart potensiale for funn av automatisk freda kulturminner innenfor tiltaksområdet. I området for rigg, tipp, rørgate og kraftstasjon ligger det et gammelt kulturlandskap med viktige

landskapselement som bakkemurer, åkerreiner, hustufter og et verneverdig steinfjøs. I området finnes også rester av den gamle Kongevegen fra 1790. Denne er av nasjonal verdi.

NVE ser at området innehar åpenbare kvaliteter for kulturminner og kulturlandskap. Videre er NVE enig med fylkeskommunen i at Jutlamannen med fossen danner et immaterielt kulturminne, som formidler landskapet på en spesiell måte og gir området særlig opplevelsesverdi. NVE vurderer det som svært sannsynlig at kulturmiljøet i og rundt Jutlaelvi blir noe negativt påvirket ved en eventuell konsesjon.

Ulempene for kulturminner og kulturlandskap er knyttet til at fossen vil miste mye av sin inntryksstyrke i et kulturhistorisk landskap med stor verdi. I tillegg vil de tekniske inngrepene i forbindelse med tunnelpåhogg med tilhørende veg vil bli synlige i svært lang tid. Skånsomme inngrep og slipp av minstevannføring kan etter vårt syn bare i begrenset grad avbøte dette.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Jutlaelvi kraftverk vil, med foreslått minstevannføring, gi 15,9 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som normalt for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneier[e] og generere skatteinntekter. Videre vil Jutlaelvi kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

Lærdal er en typisk U-dal med flat dalbunn og ofte stupbratte lier og flate høyfjellsområder. I bunnen renner Lærdalselva som strekker seg fra Filefjell og ned til Sognefjorden. Tiltaksområdet for det planlagte kraftverket i Jutlaelvi er representativt for landskapsregion 23 *Indre bygder på Vestlandet*. Denne regionen beskrives som et inntrykssterkt og variert fjordlandskap med meget dypt innskarne fjorder og trange dalfører med høye fosser, omkranset av snøkledte fjelltopper.

Fossen i Jutlaelvi ligger på ca kote 450 og er svært eksponert når man kommer kjørende på europaveien fra Lærdal, og flere av høringsuttalelsene peker på at elva har stor inntryksstyrke på høye vannføringer. I nedre del av Jutlaelvi krysser veien elva, og her er det etablert en parkeringsplass som gir lett adkomst til en opparbeidet tursti langs elva.

I kommunedelplan for små kraftverk er temaet *natur og miljø* i Jutlaelvi gitt høy verdi som følge av at det er påvist to naturtyper med henholdsvis verdi A og B. Fylkesmannen påpeker i sin uttalelse at de klimatiske forholdene i Lærdalføret er svært unike. Generelt, ved at områder med uvanlige klimaforhold kan ventes å huse uvanlige arter. Spesielt, ved at klimaregionen gir gode vilkår for varmekjære og kravfulle arter knyttet til kulturmark.

Inntil elva på kote 760-700 ligger det en særegen fjellformasjon som kalles Jutlamannen som er et viktig landemerke med et sagn knyttet til seg fra da Olav den Hellige reiste gjennom Lærdal i 1023. Flere høringsparter har understreket viktigheten av å se sammenhengen mellom Jutlamannen og fossen som gjensidig forsterkende landskapselement

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

NVE vurderer det som uomtvistelig at fossen i Jutlaelvi får redusert verdi som et viktig landskapselement ved en eventuell konsesjon. To naturtyper av henholdsvis B og A verdi vil bli påvirket gjennom redusert vannføring (B) og tekniske inngrep (A). Vi mener at de tekniske inngrepene ved en eventuell etablering av tunnelpåhugg med veg vil bli synlige i lang tid i et landskap med stor kulturhistorisk verdi. NVE vurderer at Jutlaelvi kraftverk, selv med avbøtende tiltak som minstevannføring og deler av vannveien i tunnel, vil medføre negative konsekvenser av stor betydning for landskap, naturmiljø og kulturlandskap/kulturmiljø. Etter vårt syn overstiger ulempene for disse temaene de positive sidene i form av 15,9 GWh i ny fornybarproduksjon samt noen lokale ringvirkninger.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Jutlaelvi kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt. NVE avslår derfor søknad fra Småkraft AS om tillatelse til bygging av Jutlaelvi kraftverk.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.